

BISERIC'A SI SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

Iese odata în sepmana: DUMINEC'A.

PRETIULU ABONAMENTULUI:

Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . 5 fl.—er.
 " " " " " 1/2 anu 2 fl.50cr.
 Pentru Romani'a si strainetate pe anu 14 fr.
 " " " " " pe 1/2 a. 7 fr.

PRETIULU INSERTIUNILORU:

Pentru publicatiunile de trei ori ce contineau
 cam 150 cuvinte 3 fl.; pana la 200 cuvinte
 4 fl.; si mai sus 5 fl. v. a.

Corespondentiele să se adreseze la

Redactiunea dela

„Biseric'a si Scól'a.”

Er banii de prenumeratiune la

„TIPOGRAFI'A DIECESANA in ARAD.”

Congresulu nationalu-bisericescu.

(Continuare.)

Siedinti'a III.

S'a tienutu in 10/22. Iunie. Presenti dintre prelati Archiepiscopulu si Metropolitulu Miron Romanulu si Episcopulu Aradului Ioan Metianu. Notariu Stefan Velovanu.

Dupa autenticarea protocolului siedintiei premergetorie Presidiulu presentéza credentionalele deputatilor Aureliu Suciu, Petru Truti'a, Ioan Galu si Georgiu Craciunescu. Se predau comisiuniei verificatórie.

Se acórdă concediu deputatilor Demetru Bonciu, Iosif Goldisiu si Vasiliu Belesiu.

Se presentéza unu proiectu de regulamentu din partea consistoriului metropolitanu pentru causele administrative neapelabile dela eparchii, de asemenea se presentéza reportulu presidiului consistoriului metropolitanu, prin carele se inaintéza congresului unu conclusu alu sinodului archidiecesanu, prin carele se cere esplicare §-lui 112 din statutulu organicu, referitoriu la interpretarea terminului din lege: „pana la alu patralea gradu de cuscrie.”

Se predau comisiuniei organisatòrie.

Se presenta o representatiune a sinodului archidiecesanu in cestiunea ajutoriului de statu. Se va predá unei comisiuniei speciale.

Se presenta din partea consistoriului dela Oradea mare doue gravamine referitòrie la starea scólleror poporale si ingerinti'a organeloru politice in afacerile scólei. Se predau comisiuniei scolare.

Se presenta o rugare a comitetelor parochiale din 6 comune bisericesci de pre valea Borgaului in eaus'a fondurilor scolarie. Se predau comisiuniei petitionarie.

Se pune la ordine reportulu comisiuniei verificatórie, si congresulu la propunerea comisiuniei verifica pre deputatii: Vasiliu Belesiu, Petru Suciu, Meletiu Dreghiciu.

Pentru cereetarea reportului consistoriului metropolitanu asupra stàrii fundatiunei lui Goszdu se a-

lege o comisiune, constatatòria din urmatorii 9 membri: Nicolau Popea, Ioan Lengher, Eugen Brote, Vincentiu Babesiu, Ieroteiu Belesiu, Nicolau Zigre, Filaret Must'a, Corcolau Bredicean si Petru Curescu.

Se acórdă concediu deputatilor Iosif Galu, Meletiu Dreghiciu, Iosif Goldisiu, Petru Oprisiu, Antoniu Mocioni, Georgiu Feieru si Ilariu Duvlea.

Siedinti'a IV.

S'a tienutu in 11/23. Iunie a. c. Presenti dintre prelati: Archiepiscopulu si Metropolitulu Miron Romanulu si Episcopulu Ioan Metianu. Notariu Andreiu Ghidu.

Dupa autenticarea protocolului siedintiei premergetorie, si dupace se presenta unele credentionale, si se acórdă unele concedie, se presenta reportulu consistoriului metropolitanu asupra cestiunei sulevate de comitetulu protopresviteralu alu tractului Lugosiului — pentru a-se urmá, si respective a-se largí sfer'a de activitate a comitetului protopresviteralu.

Se predă comisiuniei organisatòrie.

Se presentéza mai multe rogàri, cari se predau comisiuniei petitionarie.

Se alege o comisiune speciala in cestiunea ajutoriului de statu din membri: Zachari'a Boiu, Iacob Bolog'a, Ilariu Duvlea, Ieroteiu Belesiu, Vincentiu Babesiu, Dr. Iosif Galu, Filaret Must'a, Georgiu Serbu si Alecsandru Mocioni.

La propunerea comisiuniei verificatórie se verifica deputatii: Pompiliu Piposiu, Ioan Galu, Petru Truti'a, Aureliu Suciu si Georgiu Craciunescu.

Siedinti'a V.

S'a tienutu la 12/24. Iunie. Presenti dintre prelati: Archiepiscopulu si Metropolitulu Miron Romanulu si Episcopulu Aradului Ioan Metianu. Notariu Pompiliu Piposiu.

Dupa autenticarea protocolului siedintiei premergetorie Presidiulu presentéza credentionalele deputatilor Dionisiu Poienariu si Ioan Pap, — cari se transpunu comisiuniei verificatórie.

Se acórda concendiu deputatului Ioan Popoviciu Deseanu pentru intréga sessiunea. Se presentéza unu reportu ungenu alu comissiunei financiare, in carele se aréta congresului, ca acésta comissiune nu pote se-si formuleze o propunere meritoria asupra reportului consistoriului metropolitanu din lips'a de date speciale, si deci cere, că congresulu se decida a-i-se presentá cát mai in graba repórtele speciale, cari lipsescu.

Dr. Iosif Galu nu afia corecta procederea comissiunei, deórece comissiunea avendu la mana reportulu generalu alu senatului epitropescu dela consistoriulu metropolitanu cu ajutoriulu acestui'a va poté studiá caus'a si si-va poté formul'a o propunere meritoria in acésta causa. Deci in acésta directiune vorbitoriulu face o contra propunere.

Esclentí'a S'a, parintele Archeepiscopu si Metropolitanu constata, ca reportulu de facia alu comissiunei este unicu in feliulu seu in viéti'a constitutio-nala a bisericei nóstre, si nu cunóisce pedecile, cari au potutu indemná comissiunea la presentarea acestui reportu, deórece, daca comissiunea a voită deslu-siri, le potea cere acestea si dela densulu, caci pote ar fi pututu se servésca cu acestea.

Punendu-se cestiunea la votu se primesce propunerea comissiunei cu majoritate de voturi.

Urméza la ordinea dilei reportulu comissiunei verificatórie, si la propunerea comissiunei se verifica deputatulu Dr. Absolon Todea, ér alegerea deputatului mirenescu din cerculu Belinului Ioan Bic'a din caus'a multelor defecte formale si esentiale se anuléza.

Totu la propunerea comissiunei se verifica deputatulu Teodor Pap, alesu in cerculu Halmagiu-lui.

Se pune la ordinea dilei reportulu consistoriului metropolitanu că senatu bisericescu pre anii 1881—1886. Acestu reportu se cetește in intregu cuprin-sulu, ér comissiunea bisericesca presentéza prin repor-toriulu ei Teodor Fassie facia cu acestu reportu ur-matórele propuneri :

a) Datele privitóre la activitatea consistoriului ca senatu bisericescu sè se iee spre sciintia cu acelu adaosu, ca in conformitate cu regulamentulu din vi-góre senatulu bis. barem odata pe anu sè se intrunéscă in siedintie, ér daca ar fi impededat in modu neinlaturabilu, sè se faca raportu congresului procsim despre acele pedeci.

b) Datele statistice cu privire la miscarea popula-tiunei, pe cari alocurea le-a intregitu si indreptatü comissiunea, — sè se iá spre sciintia cu acelu adaosu, că — deórece de presentu s'au cerutu mai multe date dela diferitele eparchii, decât cum s'a indatinat in trecutu, — compunerea datelor in viitoru sè se faca in contielegere cu consistórele eparchiale si dupa acelesi forme.

c) Datele privitóre la statulu clerului, — si

d) cele privitóre la personalulu didacticu — sè se iá spre sciintia.

e) Datele privitóre la progresulu observatu in cua-lificatiunea generala a clerului sè se iá spre pla-cuta sciintia, cu acelu adaosu: ca sè se recomande cu deosebire in archidiecesa cassarea cursurilor estra-ordinare clericale si spre acestu scopu ameliorarea dotatiunilor preoiesci prin reducerea parochiilor si prin alte mijloce.

f) Cu privire la datele asupr'a proceselor dis-ciplinare si matrimoniale, cari s'au sporitu forte in periodulu din urma, — sè se cerceteze causele acestei sporiri, ér in genere se recomanda mai multa promptitudine in resolvarea acestoru cause.

g) Cât pentru convietiuiurile nelegiuite cari ase-menea sunt in crescere, — sè se ia mesuri ca se fie curmate, ér comitetele parochiale si preotii se se in-drume ca prin sustinerea disciplinei, catechisatiunei si a cuventarilor bisericesci se sustiena religiositatea si moralitatea in poporu.

Afara de reportu, dar in necsu cu elu, comissiunea mai face urmatórele 2 propuneri :

h) sè se indrume consistoriulu metropolitanu, ca pentru aducerea in indeplinire a conclusului luat in sessiunea trecuta cu privire la revisuirea si retipari-rea cu litere latine a cartilor bisericesci, — se faca pasii necesari pana la procsimulu congresu ;

i) asemenea se se esecute si conclusulu Nr. 203 alu congresului din 1881, pentru egal'a indreptatire a clerului nostru militaru cu cela alu altoru confesiuni. Considerandu in sférusu, că reportulu bisericescu de astu anu arata in adunarea si combinarea datelor statistice unu progresu imbucuratoriu fatia cu rapór-tele din trecutu — comissiunea propune, ca acest'a sè se acluda la protocolu.

Dupa unele observări facute de catra deputatulu Const. Radulescu reportulu se primesce in generalu de baza la discussiunea speciala.

In discussiunea speciala punctulu a) din reportu se primesce cu amendamentulu propusu de I. cav. de Puscaru, si adoptatu si de comissiune : ca adeca senatulu bisericescu alu consistoriului metropolitanu sè se intrunéscă in sensulu regulamentului in vigóre de dousi ori pre anu.

Punctele b) c) si d) din reportulu comissiunei se primescu fara discussiune.

La punctulu e) din reportulu comissiunei depu-tatulu Nicolau Popea aréta, ca atât sinodulu cát si consistoriulu archidiecesanu si-da tóte silintiele, că se caseze cursulu straordinariu de „moralisti,” constata in se, ca sunt comune serace si cu dotatiune slaba, in cari fara acestu cursu straordinariu nu se potu sus-tiené creditiosii. De altcum nu afia nimicu genantu in propunerea comissiunei, si crede, ca acést'a se pote primi.

Nicolau Zigre dechiara, ca in form'a data, nu pote primi propunerea comissiunei, si esprimandu-si dorint'a, că sè se reguleze in modu uniformu cua-lificarea preoilor prin unu planu de investiamentu in

tote trei institutile noastre clericali face contraproponerea, că partea privitoria la cursulu estraordinarul să se lase cu totulu afara.

V. Babesiu: Unu episcopu e datoriu se ingrijescă ca toti credinciosii din eparchia s'a, fie bogati fie seraci, se aiba preotu pentru trebuintele loru, — un'a; de alta parte lucru probatu e, că avem o multime de comune atât de serace, incât preotulu nu pote contă nici la unu venit de 100 fl. pe anu. Aceste doue stau la noi fatia in fatia. Arhieoreulu voiesce se dea preoti la toti, de alta parte omeni cu studii pentru astfelui de locuri nu afia. De aceea cere modificarea propunerii comisiunii in acelu intielesu, ca să se recomande cautarea unei modalități, pentru de a se află preoti cualificati si in acele comune lipsite. Daca acest'a nu se face, ori ce conclusu e zadarnicu.

Punendu-se la votu, se primesc propunerea comisiunii.

Siedint'a VI.

s'a tienutu in 13/25. Iunie. Presenti dintre prelati : Excel. S'a Archiepiscopulu si Metropolitulu Miron Romanulu si P. S. S. Episcopulu Aradului Ioan Metianu. Notariu Coriolan Brediceanu.

Dupa autenticarea protocolului siedintiei premergătoare, si dupace se acordă concedie deputatilor Dionisiu Poienariu si Iosif Seraciu, deputatulu Iosif Suciuc face urmatoreea propunere :

Considerandu starea cea de tot misera a preotilor nostri, pentru imbunatatirea sörtei caror'a pana acum inca aproape nimicu nu s'a facutu, considerandu că cu tote aceste sarcinile nu ca se scadia, dar din di in di se sporescu si se marescu, considerandu in sfersitu, că preotimea in forte multe locuri e avisata asia dicendu numai eschisivu la stola, a carei venite printr'unu felu de cersitu numai le pote scôte, — propune ca congresulu se iee o hotarire pentru intrég'a metropolie, că celu putienu echivalentele si adausele de contributiuni ale sessiunilor parochiale, ale caroru usufructuari sunt preotii, — să se solvésca din mijlocele bisericii.

Propunerea se predă comisiuniei bisericesci.

La ordinea dilei se pune reportulu comisiuniei verificătoare, si congresulu la propunerea comisiuniei verifica pre deputatii alesi in cercurile electorale Pestesiu : Ioan Papp, si Tinc'a : Dionisiu Poienariu.

Se pune la ordinea dilei continuarea reportului comisiuniei bisericesci asupra reportului senatului bisericescu alu consistoriului metropolitan cu privire la punctulu f) din reportulu comisiuniei, si congresulu in urm'a contraproponerii deputatului Part. Cosm'a ie reportulu senatului bisericescu referitor la procesele disciplinare si matrimoniale la cunoștinția.

Cu privire la punctulu g) din reportu : sporirea concubinatelor, deputatulu Dr. I. Galu dechiara, ca densulu nu afia indestulitorie dispusetiunile propuse de comisiunea bisericesca. Puterea si crescerea morala religioasa, pre care o accentuează comisiunea si-

are si ea marginile sale, ér unde puterea morala incetă, trebuie se ceremu interventiunea statului. De aceea propune, că să se faca pre cale presidiala o reprezentatiune catra guvernul, in carea să se arete cu date statistice starea lucrului, si să se roge ministrul, că se recerce organele administrative, se vina in ajutoriu bisericei intru impededarea casatorielor nelegiuite.

Punendu-se cestiunea la votu se primesc propunerea comisiuniei cu amendamentulu, propusu de Dr. Iosif Galu.

De asemenea se primesc si punctele h) si i) din reportulu comisiuniei si totu de odata se decide, ca reportulu senatului bisericescu să se acluda la protocolu.

Urmăza la ordinea dilei reportulu comisiuniei organisatorie asupra reportului consistoriului metropolitanu, carele la propunerea comisiuniei se primesc in generalu, si se iea de baza pentru desbaterea speciala.

Reportoriulu Ioan Bartolomeiu prezintă in numerole comisiuniei facia cu reportulu plenului urmatorele propuneri :

1. Cu privire la causele, cari au impededat convocarea respective intrunirea congresului de fatia la timpulu prescrisul, — fiindca in obiectulu acest'a s'a asternutu unu raportu presidialu specialu, — luarea unui conclusu in meritu să se amâne pana la discutarea reportului presidialu.

2. La reportulu asupra activitatii consistoriului plenariu in restimpulu dela ultim'a sessiune încoce, congresulu se-si reserve a reveni, dupa ce se va fi efectuitu revisuirea actelor si a cancelariei metropolitanane. —

3. Pasii intreprinsi de biserica cu ocasiunea intimpinării Maiestății Sale, la reconstruatiul orasului Seghedin si la Arad, precum si adresele omagiale si Prinaltele resolutiuni regesce emanate din aceste incidente, — congresulu se le iee spre sciintia, servindu-i Pré inalt'a resolutiune dta 15. Ianuarie 1885 spre mânăiere.

4. Pasii luati pentru salvarea si apararea autonomiei bisericesci si a intereselor noastre culturale cand cu projectul de lege asupra scóleloru medii, — congresulu se-ii ia spre sciintia, regretandu ca acei pasi au remasu mai departe fara resultatu.

Actele să se acluda la protocolu.

5 si 6. Representatiunea consistoriului plenariu la guvernul pentru revindicarea scóleloru granitairesci si pentru fondulu invetatorescu, desi au remasu fara resultatu, — să se iee spre sciintia, ér actele să se acluda la protocolu.

7. Intervenirea fara de resultatu a consistoriului la ministrul de culte in contr'a opririi cartiloru noastre didactice — să se iá cu regretu la cunoștinția, avendu consistoriulu la timpu oportun se revie asupr'a cestiunii.

8. Pasii luati fatia cu ministrul de culte in contr'a restrinserii dreptului disciplinariu asupr'a invetiatorilor confesionali, — sè se ia spre sciintia.

9. Cu privire la intentionat'a creare a postului de vicariu-archiereu in archidiecesa, — sè se relege caus'a sinodului archierescu, care se-si dee votulu canoniu inca in decursulu acestei sessiuni.

10. Cu privire la esecutarea conclusului Nr. 296 congr. din 1878 referitoru la inceperea colectelor pentru ridicarea unui monumentu marelui archiereu Andrei, — comisiunea propune a-se luá spre sciintia pasii luati de consistoriu, ér acest'a se soliciteze din timpu in timpu continuarea colectelor, si banii adunati se-i asiedie la locu siguru.

Punctele 11, 12, 13 si 14, prin cari se anunta subternerea unoru regulamente referitorie la procecele divoriale, afacerile interne ale consist. metrop., administrarea averilor bisericesci, causele neapelabile dela eparchii, si a unoru propuneru cu privire la inintiarea unei preparandii de invetatoarese si a unei academii teologice, — sè-se iee spre sciintia.

15. Aretarea asupra progresului starii materiale a metropoliei prin sporirea fondurilor metropolitane — si

16. Raportulu despre impartirea efectuata a fondurilor comune ale dioseselor Aradu si Caransebesiu, — sè-se iee spre sciintia.

17. Fatia cu decedatii fosti asessori consistoriali metropolitani I. Baracu, Velceanu, Dr. D. Racuciu si Anani'a Trombitiasiu, — congresulu se-si esprime condolentia prin scular, remanendu a se imprimi vacantele locuri prin alegere noua.

Toté propunerile comisiunei organisatore de sub 1—17 se primescu din partea congresului fara discussiune, esprimându-si acest'a regretele fatia cu respectii asesori prin scular.

Cu privire la representatiunea, subternuta de consistoriul din Caransebesiu, că repartiti'a contribuirilor pentru sustinerea Metropoliei sè se faca dupa numerulu sufletelor si nu in modu egalu dupa diocese, congresulu in vederea, ca diosesele sunt intre sene egale intru toté, si totu in modu egalu sunt reprezentate si in congresu, decide, ca se remana in viére modulu de egala contribuire pentru fie-care eparchia.—

Se pune la ordinea diley reportulu comisiunei petitionarie, reportoriu : Ioan Tieranu.

1. Rugarea invetatoriului Ioan Simu se transpune consistoriului metropolitan pentru afacere competenta.

2. Rugarea mai multoru poporeni din Secusigiu, caru restituirea invetatoriului Damaschin Margineantiu in postulu seu se transpune consistoriului metropolitan pentru resolvire competenta.

3. Rugarea cantorului Clontiu se respinge.

4. Rugarea mai multoru preoti din valea Alma-siului pentru regularea stolei se transpune comisiunei bisericesci.

(Va urmă.)

Incheiarea anului scolasticu la semiuariulu diecesanu din Aradu.

Se bucura tieranulu cand lu-binecuventa Domnul cu secerisulu manusu, pentruca in bogatia rodului hodelor sale si-vede resplatita munc'a si ostenelele, depuse in cursulu anului, si mai pre sus de acestea semte in acésta bogatia lucrarea manei celei atot puternice si drepte a Acelui'a, care dispune de toté.

Este unu feliu de bucuria nevinovata si in acelasi timpu o bucuria statornica, carea recreéza si incuragéza pre omulu, carele se gasesc in o astfelu de situatiune.

Bucuria, de carea vorbim, este resplat'a meritului detorintiei implinite cu tota conscientia, si meritulu si-asfa totdeun'a si in tota impregiurările resplat'a.—

Nu este numai plugariulu omulu, carele secera si aduna. Tota lumea are, si poate se aiba secerisulu si culesu, pentruca toti muncim, si munc'a productiva la toti ne face parte de bucuria.

Vorbim astazi de secerisulu scólei, de esamenele tienute la seminariulu de aici. Doue lucruri s'a indatinat lumea se caute, si se afle prin esamene, si anume: ce poate produce scóla, si ce sperantie potrivita de omenii, pre cari scóla i-a preparat pentru vietia?

Am vediutu amendoue aceste lucruri. Am vediutu adeca, ca profesorii osteneșeu a da elevilor in ale invetiaturii chrana multa si buna si in acelasi timpu lupta, că acésta chrana se-o predea intr'o forma accesibila individualitatii si cualificatiunei elevilor; ér pre elevi i-am aflatu, ca intielegu pre profesori si dupa individualitatea si gradulu cualificatiunei loru anterioare insusindu-si acésta chrana. In urmare posedem elementele, din cari se potrivit se-ne pronunciàmu in deplina cunoștința asupra celor doue momente, pre cari stepanulu scólei, publicul celu mare, cauta se-le afle prin esamine.

Se nu ne pripim in se cu acésta judecata mai nainte de a espune pre scurtu cele petrecute cu acest'a ocasiune, că sfersindu cu judecat'a se finu sprijiniti si de cetitori in sententi'a, ce voim a pronunciá.

* * *

Esamenele au tienutu 8 dile nentreruptu din tota obiectele, ce se predau, si incat cu putintia ne-a fost, am cautat se ne cascigàmu date sigure despre rezultate din propri'a intuițiune.

Că la tota ocasiunile de acésta natura am aflat si de asta data, ca in unele studie elevii au petrunsi mai bine, in altele in se mai putin bine. Am aflatu elevi, cari respundeau cu tota precisiunea, si cari res-

pundeau cu mai putena precisiune ér pre unii dandu respunsuri nendestulitórie.

Nu invinovatimu pre nimenea pentru acést'a, pen-truca binele este relativu, si dela multe stări si impregiurări depinde facerea lui, ér prim'a condițiune, carea este bas'a la tóte : bunavoint'a si zelulu o am aflatu in deplina mesura. Constatàmu inse aci impregiurarea pentru viitoriu, cá ceeace am vediut ca bine s'a facutu in anulu acest'a sè-se faca si mai bine in anulu, ce urméra ér ceeace nu s'a potutu inca face, sè-se pôta suplini. In acelasi timpu constatàmu inse ca anulu acest'a am aflatu imbunatatiri facia de anii trecuti, si deci potemu dice cu tóta siguranti'a ca scol'a se gasesce pre o cale buna : merge inainte.

Nu-i vorba, scol'a are trebuintia de multe imbunatatiri, pentruca intru a imbunatatí nu pôte omulu nici odata face de ajunsu, mai cu seama astadi, cand la tóte se recere asia dicendu iutiél'a vaporului. Si sunt imbunatatiri, pentru cari se ceru medilóce noué, si sunt altele, cari se potu face si cu medilócele, de cari dispune scol'a astadi. Un'a din acestea din urma este : a aduce totu mai multu si in o legatura totu mai intima materialulu de invetiamentu cu scopulu, pre carele lu-urmaresce scol'a.

Scol'a nóstra are o chiamare speciala : de a cresce preoti buni si invetiatori buni, si adeca a dá poporului pre ómenii vietii practice, pre ómenii, cari in tóte impregiurările vietii se gasésca in teori'a invetiata in scola unu modu de lucrare si o regula, carea aplicata cu succesu, se fia unu adeveratu balsamu pentru trebuintiele si ranele poporului nostru. Am constatatu, ca se lucra cu succesu pentru acésta imbunatatire interna, dar ea recere o munca mai indelungata, seau dóra fara sfersitu ; si de aceea, asia credemus noi, bine este, cá acésta imbunatatire se continue scol'a nóstra a o avé totu mai multu in vedere, cá astfeliu atât scol'a, cât si viéti'a se-ne infaciseze din anu in anu roduri totu mai manóse.

* * *

Esamenele s'au incheiatu cu cetirea classificatiunilor si impartirea premielor. Duminec'a trecuta dupa unu Te-Deum, oficiatu in biseric'a catedrala s'au cetitu classificatiunile in sal'a mare a seminariului si s'au impartit premiele intre elevii, cari s'au distinsu prin diligentia ; ér dupa acest'a parintele protosincelu Iosif Goldisiu, directorulu institutului, adresandu-se catra tenerime pronuncià, incât ne am potutu notá, urmatoriulu discursu :

„Dupa diece luni de lucru éta ajunseram si seriosulu momentu alu despartierei ; momentulu, in care emancipandu-ve de disciplin'a scolara unii pe unu timpu, ér altii pentru totdéun'a, Ve astépta bratiele dulci ale parintiloru si rudeniiloru. Sunteti ca si arboreii in seminariulu de pomi, din care cand sozesce timpulu, cei desvoltati se transplânta pe diferite lo-

curi ca se aduca rôda, ér altii au a se cultivá si mai deparate in seminariu.

Omulu prin darurile sale naturale se inaltia de asupr'a celor'a latte fintie. Omenimea este unu arbore nobilu a carui coróna ajunge pana la ceriu.

Precum pana aici, asia cu deosebire acuma, când statii gata de a porni pe marea viforósa a vietii, primiti din parte-mi nesce svaturi referitore la scol'a vietii, pre carea voi inca nu o cunosceti.

Omulu are trei stadiuri in viéti'a sa sufletésca ; unulu se incepe, cand apare baietulu in lume si stă sub aripile parintiloru ; altulu când intra in scola, si se afia sub conducerea invetiatoriloru ; alu treilea când se emancipéza de superioritatea scolara si intra in scol'a esperintiei, in societate sub control'a nemidilicită a statului.

Este consecintia morală, că déca detoriti recunoscintia casei parintesci, unde v'ati nascutu, si patriei, carea ve scutesce : nu mai pucina recunoscintia merita scol'a si invetiatoriulu, carele v'a luminatu mintea, ca se puteti trai mai fericiti in lume.

Cei ce parasiti institutulu pentru totdéun'a, veti avea ocasiune de a ve convinge, in ce măsura se intregescu aceste trei etăti sufletesci un'a pe alta :

Omulu ca copilu, pana a nu scî carte, este orbu cu ochi ; omulu luminatu in scola, dar fara esperintia din scol'a vietii este ca si corabierulu pribegitoriu fara compasu. Societatea dà omului pracs'a vietii, fara de care tóta teori'a fôrte pucinu ajunge. Acolo veti avea ocasiune de a judecă nepreocupati despre trecutu, a prevedé adeverat'a valore a cunoscintielor, ce le duceti ca merinde sufletésca dela fostii vostri profesori. Recunoscintia elevilor este unic'a consolatia a acestor barbati, despre carii din vechime deja s'a disu : Quem Dii oderunt, praeceptorem fecerunt.

Fiti recunoscetori profesorilor ; fiti apostoli cu limba de focu sacrei cause, careia V'ati angagiati ; iubiti-ve unii pre altii de si nu ve veti vedé ; uniti in cugete, uniti in simtiri fiti solidari catra acelasi scopu, casi radecinile, care din diferite directiuni ducu suculu nutritoriu la tulpina.

Activitatea comună a radecinilor conditionéza viéti'a arborelui ; dela activitatea vóstra este conditio-nata bunastarea si inflorirea bisericei nóstre nationale.

Fiti activi in vi'a domnului, si darulu lui Dumnedieu va fi cu voi ! Mergeti in pace ! Duceti salutarile nóstre buniloru Vostri parinti ! Sè traiti toti la multi ani fericiti !

Terminandu parintele protosincelu, asesorulu consistorialu Augustin H a m s e a, in calitate de membru alu comisiunei esmisse de autoritatea diocesana de a asistá la esamene, vorbi urmatórele :

„Onorate domnule directoru, onoratu corpul profesoralu si iubita tenerime !

„Este serbatorescu momentulu, in carele ne gasim si astadi aici, pentruca serbatore este pentru noi

totdeun'a, cand in ale invetiaturii potem se constatastu, ca mergemu inainte.

Sunt acum noue dile, de cand aceasta scola este angajata la o lucrare, menita ca se arete publicului starea in carea se gasesce, si resultatele, obtinute in decursulu anului ce spira; si cu bucuria constatuita, ca esamenele tienute ne-au probatu de nou, ca scol'a nostra merge bine, merge inainte.

Si vrednicu este lucratoriu de plat'a sa!

Daca progresu este ceeace am constatat prin esamine, meritulu este alu Dvóstra, dle directoru, si dloru profesori!

Permiteti-mi deci ca in numele autoritatii, carea ne-a tramsu aici se-ve esprimamu multiemirile eparchiei pentru ostenelele depuse intru obtinerea resultelor, pre cari ni-le au constatat esamenele. Se traiti ani multi fericiti, si se poteti lucra cu sporiu multu la opulu celu mare, pre carele l'a depusu in manile Dvóstra increderea clerului si poporului acestei eparchii!

Adresandu-me acum catra Dvóstra, iubita tenerime, mi-permitu a ve atrage atentiuinea asupra unei imprejurari, carea bine intielesa, nu poate se remana indiferenta, nu poate se nu aduca róde manóse si pentru Dvóstra, si pentru noi toti.

Am auditu adeca din classificatiunile cetite ca multi dintre Dvóstra au obtinutu calculi buni, si au fost laudati si premiati pentru diliginta si sporiu in studiu. Am auditu inse in acelasi timpu, ca asupr'a unor'a dintre Dvóstra judecat'a corpului profesoralu s'a pronunciatu, ca resultatele obtinute nu sunt satisfacetorie. Vorbindu cu cei din urma mi-permitu a ve observá, ca classificatiunea nendestulitoria nu este altu-cev'a, decat judecat'a blanda a tatalui, procésa din iubire si urmarindu scopulu de a indreptá pre fiulu, carele gresiesce. Daca astfeliu veti cuprinde aceasta cuaifiatiune, atunci sum siguru, ca machnirea de astadi prin studiu supletoriu si prin indreptarea calculilor ve va conduce in curend la bucuria, de carea se semtu petrunsi astadi ceialalti colegi ai Dvóstra, ér incat pentru vietia, daca din classificatiunea nendestulitoria veti intielege, ca numai munc'a poate face omului bucuria, — ve veti scí insusi unu modu de lucrare, prin carele se poteti contá totdeun'a numai la succesu si la bucuria.

Mai am acum unu cuventu si catra Dvóstra cei, cari, precum am auditu, ati obtinutu calculi buni si cari astadi despartindu-ve de scola pasiti pre calea cea spinosa a vietii. S'a deprinsu lumea se dica, ca esamenele sunt secerisiulu scólei. Si astfeliu este lucrul, incat pentru scola; nu astfeliu este inse in ceeace ve privesce pre Dvóstra. Cunoscintiele, ce vi-le ati cascigatu aici nu sunt nesce roduri, cari se ve puma la adapostu de orice lucrare si grije in ale studiului. Aceste cunoscintie sunt propriaminte numai nesce semintie nobile, depuse in manile Dvóstra, ca se-le semanati in agrulu celu santu alu bisericei si natiu-

nei. Este bunu pamantul, ce vi-se da spre lucrare, pentruca bunu este poporul romanescu. Dar precum pamantul dupa clima si elementele, cari lu-compunu, si-are particularitatile sale, si numai semenatoriul, carele lu-cunóisce pote contá la succesu: tocmai asia sta lucrul si cu poporul, a carui pastorire vi-se va incredintia. Poporul si-are si elu particularitatile, trebuintiele si necazurile sale, si numai incat Dvóstra le veti cunóisce pre tote acestea, veti poté aplicá cu succesu cunoscintiele, cari le duceti din aceasta scola. Acestu studiu practicu vi-se impune deci de astazi inainte, ca prim'a detorintia, ér alaturá cu acestu studiu practicu vi-se impune in modu tot atat de imperiosu a continuá studiele teoretice incepute in scola si dilnicu a sporí intru inmultirea acestor cunoscintie.

Purcediendu pre acesta cale si intarindu-ve totu mai multu intru fric'a Domnului, poteti fi siguri, ca dilnicu veti sporí in bine, si veti deveni totu mai puternici, mai bogati in cunoscintie, mai spornici intru a face binele si in urmare mai multiemitti, si astfeliu veti poté colucrá ca mai puternica si mai multiamita se devina in curend obscea nostra crescinésca.

Se traiti si ajutoriulu Celui Pré Inaltu se ve insotiésca in tote dilele vietii!"

* * *

Dupace am inregistratul acestea, se revenimu la locul, de unde am intreruptu firulu apretiàrilor nóstre, si anume la cele doue momente amintite mai sus, cari se cerca a-se afla prin esamene.

Scol'a este precum o face invetiatoriu. Si profesorii scólei, de cari vorbim, sunt ómeni cu studie si cu multa bunavointia. In urmare nu ne potem indoii nici de cát, ca scol'a nostra va produce totu mai multu, cu atat mai vertos, ca profesorii sunt ómeni teneri, ómenii timpului, cari voiescu se inainteze cu timpul.

Mai greu ne este a-ne pronunciá asupra momentului alu doilea, si anume: ca ce sperantie potemu legá de ómenii crescuti in acesta scola. Am disu, ca ne este mai greu, pentruca multe sunt conditiunile, dela cari depinde, ca scolariulu eminentu in scola se fia barbatu eminentu in vietia. Dar despre acest'a vomu vorbi in specialu intr'unu articlu viitoriu.

Despre esamenulu

tienutu din limb'a si literatur'a romana cu elevii romani dela liceulu din Aradu la finea anului scolasticu espiratu cetim in „Luminatoriulu“ o corespondentia pre carea o publicamu in cele ce urmeza, si carea este in acelasi timpu unu bunu respunsu la neadeverurile, ce se incercase mai anii trecuti a-se respondi din o parte facia de titulariulu acestei catedre.

Corespondenti'a in cestiune este urmatori'a:

Arad, in Iuniu 1886.

Am cettu de multe ori in gazetele nóstre nationale despre liceulu de aici; dar vre-o mica dare de séma despre aceea, ca cum se invită limb'a romana si cum se

propune, nici odata. Se poate astă său din preocupatiune său din indolentia mare, ce ne-a cuplesit mai de totu.

In 17 l. c. s'a tienutu esamenele finale, intre celelalte si din limb'a romana si religiune.

Ori care dintre noi, fia acela botezatu de compatriotii nostri, de celu mai ultraistu său de daco-romanu, nu numai că ar fi fost indestulit cu respunsurile ce le-a auditu de la elevii romani, dar in semnul de pietate ar fi zimbitu cu dulce si satisfactiunea adeverata si-ar afilă esprezire in vorbele, că „voint'a si interesulu nationalu, daca nu ne vor lipsi, viitorul de auru ne creéza.“

Intrebarile binevoitoare ale on. dnu A. Hamsea ar fi datu ori cui se intieléga, că caușa nostra totu e luata in seriosu. Er rezultatulu respunsurilor din roman'a in generalu au fostu preste acceptarile nostre. Ori cine va sci si va simti, câtă abnegatiune se recere, ca să se sustiena in astfelui de institute catedr'a pentru limb'a si literatur'a nostra. Si abnegatiunea astă o are m. on. dnu I. Goldisiu, căci numai astfelu e cu putintia inflorirea catedrei limbei nostre. Si mai cu séma acum o vedem desvoltata, cand s'a pornit o cruciada adeverata spre estirparea limbei nostre si a neamului nostru romanescu.

Si astea potu numai se premarésca neamului nostru romanescu, chiamatu ca se stea aici ca muntele de granitu spre a-si implini chiemarea sa de lucéferu in resarit; si meritulu acestă va remané in totdeun'a dascalilor romaniei.

S t r a i n u l u .

D i v e r s e .

* **Parastasiu.** In „Telegr. Romanu“ din 29. Iuniu ceteam urmatorele: Din pietate si veneratiune catra in Domnulu fericitulu archiepiscopu si metropolitu Andrei Baronu de Siagun'a. Escententi'a S'a, Domnulu archiepiscopu si metropolitu Mironu Romanulu a propusu si congresulu a decisu in siedinti'a de Sambata, ca Dumineca dupa s. liturgie să-se celebreze parastasu solemnu in biseric'a din cetate de aici pentru odihn'a sufletului in Domnulu reposatului archiepiscopu si Metropolitu Andrei Baronu de S i a g u n 'a. Sub sant'a liturgie de Dumineca a slujit Pré Santi'a S'a, Domnulu episcopu Ioan Metianu, asistat de Preacuviosiile loru: protosincelii Filaretu Must'a si Nicanoru Fratesiu, apoi protopresiterii Ioan Hannia, si Ioan Petricu. Cantarile liturgice le-a esecutatu corulu seminarialu sub conducerea dlui Dima.

La parastasu a pontificatu Escententi'a S'a, Domnulu archiepiscopu si metropolitu Mironu Romanulu, si respunsurile funebrale le-a esecutatu corulu seminarialu sub conducerea dlui Cuntianu.

Astadi ca in diu'a Mucenicului Emanuelu se va celebra totu in biseric'a din cetate parastasu pentru vecinica odichna a reposatului mecenate alu neamului nostru Emanuelu G o z s d u .

* **Multiamita publica.** Subscrisii, in numele comitetului si respective in numele intregei comunitati bisericesti gr. or. din Soborsinu, esprimam si pe acésta cale cea mai profunda si caldúroasa multiamita Dlui Ioanu M i h u proprietariu in Vineria, pentru actulu marimimosu ce-a facutu, donandu scólei romane gr. or. din locu 15 adeca cincispredice mii de sindila (prascila) exportandu-o pe spesele proprii pana in curtea scólei. Atotpotintele se-lu tienta in deplina sanetate multi ani fericiti, se-i binecuvinte si inmultiésca avereia spre binele si prosperarea némului romanescu. Soborsinu, 12. Iunie 1886. Ioanu Popoviciu, m. p. parochu pres. comit. par. Protassiu Givulescu, m. p. invetiatoriu membru comit. par.

* **Bibliograf'a.** In 13. Iuniu a. c. a aparutu in Satulu-nou (Banat-Ujfal) unu nou organu didacticu: „Convorbiri pedagogice, revista pentru educatiune si instructiune, redactata de P. Stoic'a si I. Popu Reteganulu, invetiatori poporali.“ Scopulu revistei este ridicarea pozitiei sociale a invetiatorilor, deslegarea cestiiilor pedagogice pre baza scientifica si introducerea reformelor trebuintiose in organizarea invetiamentului publicu si familiariu. Pretiulu abonamentului pre anulu currentu 1886 este numai 2 fl. Fasciculu prim, tiparit pre harthia fina igienica, tiparit frumosu, octavu mare, contine pre langa nimeritulu portretu fotolitograficu si facsimilu de subsciere a lui Cosma Anca, deosebite materii potrivite si bine tractate; tot astfelui se va continua in fiecare fasciculu. O parte din ventilu acestei reviste este destinat scólei romane superioare de fete din Sibiu. La sfarsitulu anului abonentii primescu dreptu premiu icón'a nemoritoriului dascalu romanescu Goergiu Lazaru. Felicitam pre dnii reactri si li dorim celu mai bunu succesu.

+ **Necrologu.** Cu inima durerósa se face cunoscutu onoratului publicu cumca crud'a si neindurat'a morte si de astadata si-a alesu de jertfa pre unulu dintre cei mai venerabili preoti a-i nostrii, — pre Petru Zeldesianu, parochu in comun'a Siclau si asessoru la scaunulu protopresviteral, — care dupre unu morbu indelungatu si grozave suferintie — inpartesitu fiindu cu santele taine Luni in 16 Iuniu si-a datu sufletulu in mânila creatorului seu in alu 64-lea alu etatii si alu 38-lea anu alu preotiei sale. Inmormentarea lui s'a indeplinitu Mercuri in 18 Iuniu dupre amédi la 2 ore. Servitiulu funebralu s'a celebratu prin 18 preoti si 9 invetiatori. — Unu publicu forte numerosu s'a presentat la loculu intristarii spre a-i acordá celui defunctu ultim'a onore.

Pre repausatulu lu-deplangu: Petru Zeldesianu notariu com. in Siclau si socia s'a Elen'a că fii, Andrei Zeldesianu că nepotu dupre tata, — Iuli'a, Minerv'a, Valeriu, Coriolanu că fii, — Georgiu Chirila si soci'a Mari'a economu in Socodoru, Acsentiu Chirila preotu in Silindia că nepoti si nenumerate némuri si cunoscuti. — Fie-i tierin'a usiora si memori'a binecuvantata! — Unu amicu.

+ **Necrologu.** Tinerulu Cornelius Codreanu, sergentu in gendarmerie si juratu la tribunalulu de gendarmi in Pojoni, in urm'a unui morbu indelungatu de peptu in etate de 27 de ani au reposat in 7/19. Iuniu a. c. lasandu in doliu pre neconsolabila mama Mari'a Codreanu, pre nemangaiatii: frate si srori Iuliu, Silvi'a si Corneli'a, si pre iubit'a s'a sotie Charlota Dinga cu micul seu fiu Cornelius. Remasitiele pamantesci s'au pusu spre odicha eterna la 8/20. Iuniu in cimiteriulu gr. or. romanu din Maderatu. — Fie-i tierin'a usiora!

C o n c u r s e .

Nepotendu-se tinea alegerea de preotu — pe parochia (III) din Pecio'a, in 30. Ianuariu v. a. c. dupa cum se escrise-se concursulu primu, conform dispusetiunei Consistoriale ddto 12. Maiu v. a. c. Nr. 826, se escrie concursu nou cu terminu de alegere pe 20. Iuliu, adeca diu'a profetului Elia, totu pe langa emolumintele si conditiunile publicate si in numerii 52 an. tr., — si 1 si 2 a. c. ai „Bisericei si Scólei“, — si adeca:

I. Emolumintele:

1) Un'a sessiune (estravilanu) comassata din pasculu communalu ca pamantu nou impartit u de cu rendu, cu a-

dausulu competitiei pasiunarie dupa o sessiune, — in extensiune de 45 jugere (pamentu) de clas'a I.

2) O gradina sub vii, din pasiune impartita dupa sessiune, — pamentu aratoriu de clas'a I. in extensiune de $2\frac{1}{2}$ jugere.

3) Competinti'a de biru dela aproape 400 case dupa usulu de mai nainte din parochie.

4) Stolele indatinate.

II. Conditiiunile:

Recentii au se fie romani de nascere, se aiba VIII clase gimnasiali cu maturitate, testimoniu de cualificatiune pentru parochii de frunte, se fie in stare a suplini postulu de invetiatoriu la vre-o classa dela scol'a confesionala superioara din locu, anume, va fi indetoratu a instruá si o classa din scol'a superioara fara vre-o alta remuneratiune.

Apoi au se fie presinte in vr'o Dumineca seu serbatore — pana la diu'a alegerii — la sant'a Biserica spre a-si areta desteritatea in cele rituali, respective oratorice; — cursele pentru parochie adresate catra comitetului parochialu, se le suscérna protopopului respective adm. protopopescu alu Aradului Moise Bocsianu in Curticiu — pana in 19. Iuliu esclusivu. — Cele intrande mai tardiui nu se vor considera!

Comitetulu parochialu.

Contielesu cu : MOISE BOCSIANU, m. p. adm. protop. alu Aradului.

—□—

Din lips'a de recenti nepotendu-se tiené in 13. Martiu 1886, — alegera de preotu, la vacanta parochia — fost classificata de frunte — din Belintiu: in urm'a decisului Venerabilului Consistoriu aradanu, datulu 15. Maiu 1886. Nr. 1605 prin acésta, de nou se escrie concursulu la aceeasi parochia, classificata acum de class'a II. cu terminu de alegera pe 6/18. Iuliu 1886.

Emolumintele sunt: un'a sessiune parochiala, si stol'a aici usuata dela 210 case.

Recursele cuvintiosu adjustate, si adresate Comitetului parochialu, se se tramita parintelui protopopu tractulu Georgiu Creciunescu, in Belincz, p. u. Kiszetó; avand recentii in vr'o dumineca ori serbatore a-se presentá in biseric'a locala, spre a-si areta desteritatea in cantarile ori cuventarile bisericesci.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: G. CRECIUNESCU, m. p. protop.

—□—

Din lips'a de recenti nepotendu-se tiené in 18. Maiu 1886 alegera de capelanu permanentu la acum instituit'a capelania de class'a III. din Rachit'a: prin acésta de nou se escrie concursulu la aceeasi capelania, cu terminu de alegera pe 20 Iuliu 1886.

Emolumintele sunt: 10 jugere pamentu din sessiunea propriaminte parochiala; 200 fl. in chipu de biru; si stol'a indatinata dela poporenii parochiei reduse.

Recursele cuvintiosu adjustate, si adresate Comitetului par. se se tramita parintelui protopopu Georgiu Creciunescu, in Belincz, p. u. Kiszetó; avendu recentii in vr'o dumineca ori serbatore a-se presentá in biseric'a locala, spre a-si areta desteritatea in cantarile ori cuventarile bisericesci.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine : GEORGIU CRECIUNESCU, m. p. protopopu.

—□—

Se escrie concursulu, pentru ocuparea postului invetiatorescu dela scol'a gr. or. confesionala din Remetea-

lunca, comitatulu Carasiu-Severin, inspectoratulu Leucusiesci, terminulu de alegera 27. Iuliu st. v. a. c.

Emoluminte : 1) Salariu in bani gat'a 150 fl. 2) 15 meti grâu, 3) 15 meti cucuruzu despoiatu, 4) 2 jugere pamentu fenatiu, 5) pentru conferintia 10 fl. 6) pentru servitiu 10 fl. 7) pentru scripturistica 5 fl. 8) 8 orgi de lemn, dela inmortantari, de mortu mare 40 cr. éra de micu 20 cr. cortelu liberu cu gradina de 800[□], precum si folosirea gradinei de pomi.

Doritorii cari dorescu, a ocupá acésta statiune sunt avisati, pe langa presentarea in vre-o Dumineca seu serbatore, in biseric'a de acolo; au a-si substerne cursele in doué exemplare, adresate comitetului parochialu per Balintiu, subscrisului in Leucusiesci.

In contielegere cu Comitetulu :

*Adam Ros'a, m. p.
inspectoru scol.*

—□—

Pentru deplinirea a loru doué statiuni invetatoresci din comun'a Chesintiu, si anume a statiunei dela clas'a antaiu si a dou'a se escrie concursu cu terminu de alegera pre 20. Iuliu cal. vechiu anulu curentu, in carea di se va tiené si alegera. Emolumintele pentru invetiatorulu dela clas'a prima sunt: 300 fl. in bani gat'a, scripturistic'a 5 fl. diurne la conferintiele invetatoresci 10 fl. 12 meti bucate, 8 stangini de lemn, quartiru liberu cu gradina; ér pentru invetiatorulu dela clas'a a dou'a sunt: In bani gat'a 176 fl. si 88 cr., 5 fl. scripturistica, pentru conferintiele invetatoresci 10fl. 60 meti de grâu, 14 stangini de lemn, 4 lantie de pamentu, si cortelu cu gradina.

Doritorii de a ocupá statiunea dela clas'a antaiu au se produca testimoniu de cualificatiune pentru statiuni de clas'a a dou'a ér cei pentru clas'a a dou'a testimoniu de cualificatiune pentru statiuni de clas'a prima, si cursele, instruite conform dispositiunilor statutului organicu sunt a-se substerne subscrisulu inspectoru de scole in Ssecsány per Vinga pana la terminulu sus indicatu.

In contielegere cu comitetulu parochialu concerninte :

*Iosif Gradinariu, m. p.
inspect. scol.*

—□—

Pe bas'a conclusului Consistorialu din Oradea-mare de sub Nr. 262. B. a. c. se escrie concursu pentru deplinirea parochiei vacante inbinata cu postulu invetatorescu din Târcait'a, in tractulu Vascului, cu terminu de alegera pe 20. Iuliu v. a. c.

Salariulu e staveritu in urmatorele: 132 fl. in bani; 20 cubule de bucate; doué mesuri de pasula; 4 stangeni de lemn pentru preoti-invetiatori, ér pentru scola côte vor trebui; un'a portie de fénú si un'a de paie dela casa; stolele usuante pretiesci; si quartiru liberu cu o cânepiste.

Asiderea se publica concursu totu pe 20. Iuliu v. a. c. pentru statiunea invetatoresca din B. Lazuri, tractulu Vascului, cu emolumintele : 84 fl. in bani; 8 cubule de bucate; 6 stangeni de lemn; quartiru liberu, si stolele cantorale.

Recursurile adjustate cu documintele recerute vor fi a se trimite pana la 19. Iuliu v. a. c. la subscrisulu protopopu in Beiusiu.

Datu in Beiusiu, la 17. Iuniu v. 1886.

In contielegere cu comitetele parochiale concernente :

*Vasiliu Papp, m. p.
protop. inspectoru de scole in tractulu Vascului.*

—□—